РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, мон.-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 23-го червня 1917. Ч. 73. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, June 23, 1917. No. 73.

ВЕЛИКИЙ КОНГРЕС В КИЄВІ.

Українці жадають безпроволочного оголошеня повної автономії України.

НА ВСЕРОСІЙСЬКІМ КОНҐРЕСІ В ПЕТРОҐРАДІ УХВАЛЕНО СЕЙЧАС РОЗПОЧАТИ НАСТУП.

В СКЛАД НОВОГО АВСТРІЙСЬКОГО КАБІНЕТУ МАЄ ВІЙТИ ТАКОЖ УКРАЇНЕЦЬ.

Вісти з України.

Українці домагають ся безпроволочного проголошеня автономії України.

Петроград, 20. червня. — Нині розпочав ся в Києві український конгрес, який має радити над способами і дорогами для БЕЗПРОВОЛОЧНОГО ОСЯГНЕНЯ ПОВНОЇ АВТОНОМІЇ УКРАЇНИ.

Між 2.000 делеґатами, які беруть участь в конгресі, находить ся також богато жовнірів з боєвого фронту, помимо того, що міністер війни Керенський під строгими карами заборонив їм брати участь в конгресі.

Конґрес українських селян жадає найперше автономії України.

Київ, 4. мая. — **Тут відбув ся конґрес делеґатів українських селян.** Цілию конґресу було: **зорганізоване союза селян і скликане конґресу селян з цілої України.**

Показало ся, що в богато українських селах осиовано місцеві українські селянські союзи.

Конґрес ухвалив резолюцію, щоби земельне питане на Україні порішити доперва по переведеню національно-територіяльної автономії України.

Українські делеґати 5-тої російської армії жадають автономії України.

Петроґрад, 10. мая. — **Вчера прибули делеґати українського конгресу 5-тої армії, прапорщик І. Г. Добринин, М. С. Махлай і М. М. Рибець, і передали президентови міністрів, кн. Львову, заяву і резолюцію з конґресу українських відпоручників 5-тої армії.**

В бесіді з кн. Львовом делеґати жадали виясненя становища тимчасового правительства супроти жадань Українців, які домагають ся національно-тереторіяльної автономії.

Президент міністрів відповів, що ся справа не може бути порішена тимчасовим правительством, але прийде до порішеня на установчих зборах.

Пляни російського правительства щодо самоуправи Галичини.

Тимчасове правительство виготовило плян на самоуправу Галичини.

Культурні й економічні справи краю будуть полагоджувані місцевим населенєм, яке складає ся з Українців, Жидів і Поляків. Помічними в тій праці повинні бути повернувші цивільні полонені, які за часів старого режіму несправедливо були заслані.

В цїли нагляду над можливим шпигунством і в цїли ліпшого обезпеченя російської армії комісар тимчасового правительства буде підчинений у військових справах головному командантови полудневo-західного фронту.

Митрополит Шептицький в Тернополи.

Київ, 7. мая. — За дозволом правительства і воєнних властий прибуде тими днями з Петроґраду до Києва униятський митрополит ґр. А. Шептицький.

По коротнім побуті в Києві ґр. Шептицький відїде разом з новим комісарем для Галичини і Буковини, Дорошенком, до Тернополя, щоби упорядкувати справи галицько-буковинської церкви.

Відтак виїде через Петроґрад і Швецію до Австрії.

Склад Української Центральної Ради.

В склад екзекутивного комітету Української Центральної Ради в Києві входять: **М. Грушевський, голова; С. Єфремов і В. Винниченко,** заступники голови: Барановський, Крижановський, Стасюк, Запорожець, Коваль, Весоловський, Христюк, Бойко, Одинець, Прокопович, Ніковський, Вілинський, Колос, п-ні Мирна і Черняковська-Старицька, члени.

М. Александрів губернатором в Катеринославі.

М. Александрів, член думи і член української національної партії, іменований ґубернатором в Катеринославі.

Наука в українській мові з початком нового шкільного року.

Київ, 6. мая. — **На зборах учителів і директорів, які скликано в справі науки в народних школах на українськім язиці, ухвалено завести науку в українській мові вже з початком слідуючого шкільного року.**

Науменко помічником шкільного інспектора.

В. П. Науменко, звісний київський педаґоґ і редактор часописи „Кіевская Старина", зістав помічником Василенка, інспектора київського шкільного округа.

Духовенство волинської ґубернії домагає ся автономії України.

„Реч" з дня 8. мая доносить:

Зїзд духовенства волинської ґубернії осудив одноголосно чорносотенну політику і заявив ся за демократизацією житя у всїх його проявах: **Автономія України, відділене церкви від держави, виборче право в устрою церковного житя, реформа наукових інституцій і безпроволочне скликане церковного собора на основі демократичних принципів.**

Щодо церковних земель то порішено передати їх селянам.

Жадають видаленя арх. Евлоґія з України.

ЖИТОМИР, 7. мая. — Українська Рада, обговоривши діяльність волинського архиепископа Евлоґія, признала, що він являєть ся ворогом українського народа і зажадала безпроволочного видаленя його з границь України.

Зорганізоване українського полку переведено проти волї військових властий.

Київ, 20. мая. — Не оглядаючи ся на рішеня екзекутивного комітету суспільних орґанізацій, а іменно, щоби не формувати окремих українських полків, **3.000 українських жовнірів зявило ся перед головною кватирою ради військових депутатів і зажадали від неї безпроволочного зорґанізованя українського війска.**

До українських жовнірів вийшли головний начальник воєнного округа Ходоревич, воєнний комісар Обручев і представники ради військових депутатів. **Однак їх промови не мали успіху. Делеґати українського полку заявили, що полк імени Богдана Хмельницького є вже зорґанізований і командант полку вже вибраний.**

Нині в цїли порішеня сеї справи відбудеть ся спільне засїдане ради воєнних і робітничих делеґатів.

Вистава в Києві на дохід галицьких і буковинських Українців.

Дня 1. мая відбуло ся в Києві отворене вистави галицької і буковинської народної штуки. Дохід з вистави призначений на поміч для галицьких і буковинських Українців, потерпівших у війнї.

Незвичайно ориґінальні вироби, які дають доказ великої сили народної творчости, викликують сильне заінтересоване серед гостий.

Велике число гостий позволяє надіяти ся, що вистава буде мати добрий матеріяльний успіх та причинить ся хоч в малій части до злагодженя нужди серед людий, які тяжко потерпіли з приводу війни.

Торжественне сьвятковане памяти Шевченка.

Полтава, 16. цьвітня. — Тут відбуло ся торжественне сьвятковане памяти українського борця за свободу, поета Тараса Шевченка. На Соборній площі в присутности війск, ученників виленської воєнної школи, кадетів, представників суспільних орґанізацій, делеґатів селян і великої товпи народа відправлено панахиду.

Опісля **відбув ся величавий похід з оркестрою** і співами в напрямі памятника *другого письменника, Івана Котляревського,* де виголошено відповідні промови і відспівано українські пісні.

В АВСТРО-УГОРЩИНІ.

В новім австрійськім кабінеті мають одержати одно місце також Українці.

ЛОНДОН, 21. червня. — З Амстердаму доносять, що кабінетова кріза в Австрії представляєть ся на підставі вістий, які надійшли з Відня, як слідує:

„Австрійський цїсар поручив дотеперішному президентови міністрів, ґр. Клям-Мартініцови, утворене нового кабінету.

„Ведуть ся переговори з провідниками партий. Ґр. Клям-Мартініц старає ся утворити німецько-польську більшість через іменоване польських, полудньово-славянських і українських міністрів яко окремих членів кабінету. При складі такого кабінету правительство має надію, що йому вдасть ся перевести ухвалене тимчасового буджету й инших державних конечностий.

„Також ведеть ся дискусія над утворенєм кабінету коаліційного, в якім міністерства оборони і поживи вважали би ся за неполітичні. З 8 міністеріяльних місць мало би припасти 4 Німцям, 2 Полякам і 2 Чехам.

„Поширене кабінету переведено би в сей спосіб, що крім повисших покликано би до кабінету ще 2 міністрів зі сторони Німців і по одному міністрови зі сторони чеських Німців, УКРАЇНЦІВ, Поляків, Чехів і полудневих Славян".

В РОСІЇ.

На всеросійськім конґресі в Петроґраді ухвалено сейчас розпочати наступ.

ПЕТРОҐРАД, 21. червня. — Нині покінчили ся наради всеросійського конґресу робітничих і салдатських рад.

Вчера вечером ухвалено одноголосно довіре тимчасовому правительству і серед великого одушевленя принято резолюцію, яка ВЗИВАЄ ДО БЕЗПРОВОЛОЧНОГО РОЗПОЧАТЯ НАСТУПУ і прискореня реорґанізації армії.

Утворене воєнного кабінету в Росії.

ЛОНДОН, 21. червня. — З Петроґраду доносять, що утворено **воєнний кабінет,** до якого належать команданти армії і фльоти та технічні дорадники.

В Томску проголошено воєнний стан.

ПЕТРОҐРАД, 21. червня. — **В західній Сибіри в місті Томску проголошено воєнний стан.**

Увільнені на підставі амнестії злочинці і анархісти допускають ся масових рабунків і мордів. **Поверх 1.500 уласкавлених злочинців і 800 инших осіб арештовано.** 20 осіб убитих і богато ранених.

Арештоване заряджено по викритю заговору, який мав на цїли зрабоване всіх банків і склепів в Томску і вимордуване провідників місцевих орґанізацій.

Великий зелїзничий страйк.

ПЕТРОҐРАД, 21. червня. — **Зелїзничі робітники в першій секції Николаївської зелїзниці, яка веде з Петроґраду до Москви, вийшли на страйк.**

Робітники розпочали страйк, не чекаючи на рішене комісії, яка мала розглянути їх жаданя.

Правительство видало до народа відозву, в якій його вiзвало, щоби з огляду на можливе ще дальше поширене страйку заховувало ся спокійно.

Керенський виключений зі соціял-революційної партії.

Жидівська часопись „Форвертс" доносить, що **головний заряд російської соціял-революційної партії виключив Керенського з членів партії.**

Керенський належав до сеї партії від довшого часу і був заступником сеї партії в думі.

Через виключене з орґанізації Керенський не втратив на популярности, якою він тепер тішить ся серед цілого російського загалу.

Арештоване 70 анархістів у Петроґраді.

ПЕТРОҐРАД, 20. червня. — Анархісти, які вчера взяли силою у своє посїдане будинок найбогатшої і найбільше поширеної часописи в Петроґраді, „Русская Воля", прогнали редакторів, знищили всї часописи й книжки і заявили, що будуть ставити опір на случай, коли би їх силою змушувано до опорожненя будинку.

Анархісти ненавидять часопись „Русская Воля" тому, що вона сильно підпирає тимчасове російське правительство і накидаєть ся остро на діяльність „большевиків" і инших крайних ґруп соціялістичних.

Коли власти довідали ся про напад анархістів, видали супроти них строгі розпорядженя. Ґенерал Половцев, командант петроґрадського ґарнізону, приказав окружити будинок часописи „Русская Воля" відділом козаків і піхоти з машиновими крісами. Тоді візвав командант анархістів, щоби піддали ся. Розпочато переговори. Анархісти, не видячи для себе иншого виходу, піддали ся. **10 анархістів увязнено.**

Увільнене анархістів.

ПЕТРОҐРАД, 21. червня. — Анархісти, яких увязнено за напад на редакцію часописи „Русская Воля", випущено на волю без попередного повідомленя міністра справедливости і команданта воєнного петроґрадського округа.

Анархісти жадають, щоби власти віддали їм назад оруже, яке їм відобрано.

Президент Ради, Чхеідзе, має прибути до Стокгольму.

КОПЕНГАҐЕН, 20. червня. — Російські соціялісти ведуть дальше аґітацію за приверненєм мира, помимо того, що всеросійський конґрес робітничих і салдатських рад, який під теперішну пору відбуваєть ся в Петроґраді, заявив ся по стороні тимчасового правительства і домагаєть ся дальшого веденя війни аж до кінця.

Тутешні соціялістичні круги одержали вістку, що Чхеідзе, провідник російських соціялістів і президент петроградської Ради робітничих і салдатських депутатів, прибуде в найблизших днях до Стокгольму, щоби взяти участь у мировій конференції соціялістів.

„Цілию Росії є тривалий мир у сьвіті".

ВАШІНҐТОН, 21. червня. — Новий російський посол для Злучених Держав, Борис Бахметєв, заявив в розмові з представниками американської преси, **що Росія не заключить окремого мира з центральними державами, що цілию Росії є тривалий сьвітовий мир, без заборів і відшкодовань, мир на основі права народів рішати про свою власну долю.**

Жіночий полк відійде небавом на боєвий фронт.

ПЕТРОҐРАД, 21. червня. — **„Ліґа смерти", урядова назва жіночого полку, відійде в протягу двох тижнів на боєвий фронт. Полк стоїть під командою полковника, Віри Бучкарев, яка вже два рази була ранена у битві.**

Кореспондент Зєдиненої Преси, який ходив звиджувати бараки жіночого полку при Торговій улиці, застав при брамі бараків малу синьо-оку жінку, яка стояла на варті. Її одіж складала ся з військової блюзи, коротких споденъ, зеленої шапки, чорних панчіх і пасованих черевиків. Се була Марія Скридлов, дочка бувшого акмірала балтійської фльоти і міністра маринарки.

На подвірю вправляло ся около 300 дівчат, у віці від 18 до 25 літ. Всі мали чорне, коротко стрижене волосе. Командантом військових вправ був мущина, кадет з волинського фронту.

Полковник Бучкарев заявила, що більшість її рекрутів походить з висших жіночих шкіл. Є також кілька жінок замужних, але бездітних.

Полковим писарем є Варвара Руковішників, редакторка жіночого тижневника „Жіноцтво і господарство". Ходить чутка, що жінка Керенського вступить також до полку як доглядачка хорих.

Суфражистка Панкгурст у Петроґраді.

ПЕТРОҐРАД, 20. червня. — Звісна англійська суфражистка, Емеліна Панкгурст, яка вчера прибула тут з Англії, відбула нині конференцію з предсідателем американської комісії, Елігу Рутом.

(Продовжене на стороні 2-гій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
to United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
to Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всї оголошеня поміщувані в „Свободї" редакція не відповідає. — Рукописий не звертаєть ся.

З біжучої хвилї.

—o—

Польські посли почали обструкцію в австрійськім парляменті. Обструкція сильна і рішуча. Се видно хоч би й із сього, що австрійський кабінет подав ся до димісії.

Про причини обструкції можна довідати ся вчасти з краківської польської „Нової Реформи" (з 14. мая б. р.), яка доносить про крізу, наступившу в польськім колі, де цїла президия подала ся до димісії.

Причиною обструкції польських послів в австрійськім парляменті є справа Галичини. Поляки — як се вже нераз доносило ся—зажадали, щоби правительство перевело справу вилученя Галичини як найскорше. Австрійське правительство з початку годило ся на пропозицію Поляків, однак пізнїйше, маючи перед собою купу протестів українського населеня Галичини і рішучий протест українських послів, відложило сю справу на пізнїйше.

В сїй справі краківська „Нова Реформа" пише:

Стан справи вилученя Галичини є знаний. Реченець 10. мая, визначений правительством, минув без результату.

Правительство, котре думало, що протягом кількох днів зможе полагодити се, над чим польське коло працювало пять місяців, прийшло до переконаня, що вилученє Галичини вимагає довших студий і дослідів, на що потрібно кілька місяців часу.

Виринула тодї справа, як польське коло має заховувати ся в новій ситуації. На недїльнім засїданю парляментарної комісії кола **людовцї внесли проєкт, узнаючий справу Галичини за неактуальну, і зажадали перейти над нею до денного порядку.** Се внесенє не знайшло попертя у инших груп.

Соціялїсти знова зажадали, щоби польське коло перейшло до опозиції проти правительства.

І останний проєкт — як доносять найновійші телєґрами — зреалїзовано. Поляки ведуть обструкцію проти австрійського правительства за се, що правительство відложило рішенє справи Галичини на пізнїйше.

Петроґрадська телєґрафічна аґенція доносить:

Київ, 6. мая. — **Одержано вістку, що у Відни арештовано членів Загальної Української Ради.**

(О скільки се донесенє правдиве, не знати, бо потвердженя сеї вістки на підставі якогось другого жерела досп це було. — Ред.).

Петроґрадська „Рѣчь" доносить, що **на просьбу галицького митрополита, ґрафа Андрія Шептицького, тимчасове правительство Росії згодило ся зарядити строгу ревізію насильного перетяганя греко-католиків на православє. В** тій справі вибрано окрему комісію, в склад котрої входить член академії наук Абрамович, висланий свого часу на Сибір. На порядок денний, яко перший крок ревізії, має прийти справа архиєпископа Евлоґія і його дїяльність у брідськім повітї (Галичина). Другим кроком буде розправа проти сьвящеників братів Борецьких, які перетягнули найбільше число греко-католиків на православє.

Повисша новинка розвязує загадку, чому увільнений митрополит Шептицький не відїхав до Львова, але удав ся до Тернополя. Там правдоподібно будеть ся відбувати розправа проти виновників, бувших царських підніжків.

НА ПЕРЕЛОМІ.

Революційні події, мов бурливі филї повени, своєю навалою заливають всьо, що наткнеть ся їм на дорозї, і своєю стихійною силою поривають за собою всїх і вся, уносячи їх у безмежні безвісти, щоб опісля їх запропастити. Таке й з початком революції. Своєю наглою появою настроює вона всїх якимось захопленєм, горячковостию, бажанєм в одну хвилю здійснити мрії довгих, довгих часів, затирає всяке мірило можливости і дійсности, а викликує в умі зрадливий образ майбутної чарівної картини, яка має заняти місце картини минулої, розпавшої ся, непридатної, злої, а тимсамим і зненавидженої. Тому в перших революційних хвилях появляєть ся так богато найсуперечнїйших кличів, радикальних оправданих і неоправданих домагань, дивних бажань, затемненє дійсного стану річий в користь фантазій поодиноких людий або й цїлих кляс, а на шкоду цїлого загалу, переплетенє розумного з нерозумним. Витворюєть ся якийсь дикий хаос, дізгармонія, клекіт, мов в горшку, боротьба одиниць, цїлих кляс або й цїлих націй для здійсненя своїх необхідних потреб і ідеалів, а то всьо разом взяте малює пестру в барвах, ріжнородну в рухах і хаотичну у змаганях образову картину. Її імя — анархія.

Ось на такім тлї загального російського політичного житя висуваєть ся на перше місце українська справа з рішучим домаганєм свого засадничого порішеня. Серед мраковини і пітьми сучасного внутрішнього російського житя передирають ся, мов фаєрверки, за границю відгуки житєвих подій на закордонній Україні; а що тамошна революційна течія є незвичайно бурлива і що вона стрічає там свою природну поживу, нагромаджену сотками лїт під тяжким царським ярмом і під впливом невисказаного бажаня повної свободи до житя, тож не диво, що Українцї заговорили одним могучим отвертим голосом, який, мимо ріжнородности свого партійного походженя, домагаєть ся одного, а се: **негайної і повної автономії України.**

І ми тут, в Америцї, годимо ся вповнї зі своїми закордонними братами в їх домаганях. Дехто з нас уважає ті домаганя навіть за скромні, бо, будучи приголомшені могучостию російського перевороту і не знаючи докладно тамошних сучасних обставин, ми думаємо, що серед загальної заверухи дуже легко одержати не тільки автономію, але навіть відірвати ся від Росії й утворити самостійну українську державу.

Теперішні вісти з Росії своїм характером як найкрасше ілюструють тамошне безголовє, тож не диво, що й про українську справу долїтають до нас сюди ріжні, часто суперечні з собою чутки. І так раз говорило ся, що тимчасове правительство згодило ся вже на негайне уведенє в житє української автономії, другий раз, що та справа зістала відложена аж до установчих зборів, тепер же знова дійшла нас вістка, що всеукраїнський конґрес в Київі з дня 20. червня, в якім беруть участь також і українські жовніри проти волї міністра війни Керенського, рішучо жадає негайного наданя автономії України. Значить, її ще нема! Для доповненя загальної картини додамо, що російські міродатні власти всїми силами старають ся недопустити до утвореня українського війска, боячи ся, щоби воно не стало з часом грізним средством деяких українських „сепаратистів" і не захотїло силою впімнути ся за свої права, а навіть відірвати Україну від Росії. Осторожність оправдана з російської сторони, але не з нашої!

З ріжних натяків і недомовок з російської України легко можна заключити, що там зачинаєть ся тепер якась глуха боротьба, — глуха, бо ще не виразна, не вилита як слїд в ясну форму, не розвернена на всю свою ширину, але про її істнованє доволї виразно говорять ті суперечні, поперехрещувані і скупі вісти, які ми тут тепер маємо. **Гасло боротьби — широка, засадничо признана, ще перед установчими зборами введена автономія України,** а її відкладуванє додасть лише дров до змагаючого ся огню. Красше було би ще в корінн загасити пожежу, вдоволяючи зовсїм оправдані домаганя Українців. Таким способом постепенно справджують ся побоюваня і міркованя деяких наших людий, що даром, самим тільки ходом революції, нїчого не одержимо, а конче треба буде показати свою силу і дати зрозуміти, що як не по добрій волї то силою візьмемо те, що нам належить ся.

О скільки перед революцією українська справа в Росії стояла гірше, о стільки тепер погіршила ся вона в Австрії. Польська погроза в формі проєкту вилученя Галичини і наданя їй прав автономії, яка була би знаменитим средством в руках Поляків для гнобленя Українців, вже другий рік, мов опир, грозить галицькій Україні неминучою загладою. Вагу автономії Галичини галицькі Українцї розуміють вповнї і всїми силами на кождім кроцї, чи то на загальних зїздах чи парляментарних засїданях, шлють на весь сьвіт протести проти такого нелюдського вчинку, врахуваного на смерть східної Галичини. Обставини, серед яких приходить ся там боротись, мусять бути дуже тяжкі, бо, поминувши довгу відсутність парляментарної працї і воєнний стан, треба ще відбивати ся від польських нападів, підходжувань і клевет перед властями. Що боротьба там є завзята, про те сьвідчить рішуча заява Українців, що вони всякими способами боронити-муть своїх прав, а також наспівша тут недавно вістка про арештованє кількох українських парляментарних послів. Покищо офіціяльного потвердженя сеї вістки ще нема та всетаки се є дуже многозначучий обяв. Послїдні вісти доносять про упадок теперішного австрійського кабінету і про проєкт утвореня на його місце кабінету коаліційного, до якого ввійшов би й один Українець. Чи тим однак галицька справа прибере якісь вигляди на справедливе порішенє, — ми сумніваємо ся, бо **галицькі Українцї нїколи не зійдуть зі свого засадничого становища, яке висловлюєть ся в тім, що українські землї під Австро-Угорщиною треба злучити ще в часї війни в одну національно-територіяльну цїлість, з наданєм їй як найширших автономічних прав. Негайна національно-територіяльна автономія — отсе теперішний клич австрійських Українців і за неї ведуть вони тепер найзавзятїйшу боротьбу, будучи вповні сьвідомими, що від сеї хвилї зависить наше „бути або не бути".**

Виходить, що як в Росії так і в Австрії Українцї живуть тепер під знаком завзятої боротьби, безпощадного напружуваня своїх сил для конечного здобутя повного права саморозвитку, самовизначеня і повної свободи самопорядкованя; — коротко: по обох боках кордону Українцї жадають тепер всїми силами можливо найскоршого наданя їм повної автономії на національно-територіяльній основі, і клич „негайна національно-територіяльна автономія" є під ту пору найважнїйшим всеукраїнським гаслом, в імени якого ведеть ся завзята боротьба і напружують ся всї сили для здійсненя того жаданя. Українцї нїчого не пожалують тепер для осягненя тої незвичайно важної цїли, бо вони знають, що теперішна хвиля запечатає нашу будучність, і що буде порішено тепер, се буде міродатним на сотки лїт. По осягненю теперішного нашого жаданя ще в часї війни слїдуючим етапом в наших домаганях буде неґайна злука австрійської України з російською, яко найцїннїйший ідеал для кождого Українця.

Петроґрадське „Новое Время" пише:

Від самих національностий, замешкуючих Росію, буде залежати звязанє державного орґанїзму великої держави сильними узлами внутрішної єдности і нероздільности. І ми віримо, що так буде. **Старий режім грозив внутрішним розчленованем Росії.** Свобода злучить і скріпить її сили в боротьбі з віковим ворогом.

На повисші слова „Нового Времени" нюйорський „Новый Міръ" пише:

Політичні хамелеони! Чи не вони самі — Меньшікови, Розанови, Суворіни — **ще так недавно помагали старому режімови „внутрішно розчленовувати" Росію?...** Тепер вони заговорили про „єдність і нероздільність"! — Хто їм повірить?!

Бурливі подїї мусять відбивати ся голосним відгомоном у всїх сторонах, де кипить могуче житє. Бє гомін в народі і в партіях. Як що того відгомону нема, то се знак, що даний нарід або партія спить...

І російська революція одних пробудила, а другим наказала спати. Пійшли спати всї темні і заскорузлі сили.

А між американськими Українцями чи кипить яке житє? Так, житє закипіло. Український національний прапор піднїс ся високо, а чорна сила—кацапня лягла спати і не ворушить ся вже.

Польський проєкт вилученя Галичини.

В минувшім числї був поміщений короткий начерк польського проєкту вилученя Галичини. Нинї подаємо його продовженє.

Крім устрою політичних властий проєкт подає зарис орґанїзацій властий скарбових, шкільних, зелїзничих, судових. Із властий скарбових належить згадати скарбові дирекції земські, скарбові уряди повітові, а також окремі цлові інспекторства.

З властий шкільних належить згадати істнованє „Краєвої Ради Едукаційної", зложеної з репрезентантів віроісповідань, населеня, учителів і лїкарів.

Щодо судівництва проєкт підчеркує покликанє до житя „мирових судів", як також засаду, що всї три судові інстанції мають находити ся в границях Галичини.

Державна рада має мати характер трибуналу адміністраційного і трибуналу державного, а також має бути дисциплїнарним судом над президентами земель і президентами найбільших міст; також висшою інстацією адміністраційного судівництва, підчас коли першу інстанцію має творити суд адміністраційно-земський.

Висших урядників іменує цїсар на пропозицію правительства Галичини, а низших іменує земський президент.

Спільні справи Галичини й Австрії мають полагоджувати соймові делєґати разом з тою репрезентацією, котрій австрійська конституція поручить законодавство в повисших справах. Сї делєґати мають також вибирати евентуальних членів до австро-угорської делєґації.

Для удержаня сталої лучности між австрійським і галицьким урядом має бути утворенє міністерство для Галичини з фаховими секціями. Його круг дїланя і компетенції є ширші ніж в нинїшнім устрою, бо міністер заступає крім уряду і парляменту австрійського також уряд галицький. Галицький канцлер має право брати участь у засїданях австрійської міністеріяльної ради з дорадчим голосом в галицьких справах.

Дуже тяжкою до розвязаня була справа фінансових відносин краю до держави. Проєкт ставить слїдуючу пропозицію: правительство Галичини перебирає всї скарбові доходи, отже: податки, цла, моноцолї, доходи з домен (державних маєтків) зелїзниць, угля, нафти і т. п. Дохід з цла переходить лише через галицькі каси, щоби відтак в цїлости перейти до австрійських кас, яко призначений угорскою угодою на покритє спільних видатків. Прочі доходи задержує Галичина і покриває з них певну процентову квоту, в проєктї близше неозначену, свій удїл у видатках держави (спільні видатки, цивільна лїста, краєва оборона, відсотки, амортизація довгів і т. п.). Процент удїлу Галичини має бути в перших пятьох роках низший (задля воєнних знищень), а відтак висший.

Дальше йде справа переходових зарядженъ, яка відносить ся до відбудови краю, котрої кошти має поносити держава, а також даючи державну поміч в формі позички для Галичини. До переходових зарядженъ належать також приписи щодо тимчасового урядженя Галичини, заки її конституція увійде в житє.

Вкінци приходить справа мови в школї і урядї. Під тим оглядом проєкт занимає ясні постанови. Викладовою мовою народної школи є мова більшости в громадї, але і для меньшости (коли є 40 дїтий у шкільнім віцї) має бути заложена школа на краєвий кошт. О скільки нема условин на заложенє окремої школи, то значить: нема згаданих 40 дїтий національної меньшости, то для дїтий належних до тої місцевости повинно ся запровадити спеціяльну науку їх національної мови. Щодо середних шкіл то про їх закладанє має рішати правительство і сойм. Українцї одержать український унїверситет, а тодї нинїшні приписи про права української мови на львівськім унїверситетї будуть знесені і той унїверситет станеть ся виключно польським.

Внутрішною мовою, урядовою в урядах, є мова польська. Щодо мови жандармерії, краєвої оборони і зелїзниць має рішати цїсар на основі проєкту галицького правительства, в яких границях нїмецька мова має бути ужива побіч мови польської. Лише в наукових заведенях з українською мовою є та мова (українська) внутрішною мовою урядовою.

З центральними властями галицькі власти переписують ся по польськи, при допущеню нїмецького перекладу, а лише з військовими властями инших австрійських країв переписують ся по нїмецьки.

Сторони можуть вносити поданя до уряду в обох краєвих мовах. Власти мають відповідати на поданя українські по українськи тодї, коли в окрузї мешкає 10% Українців. Таксамо в судівництві українська мова є рівноправна, коли в окрузї є хоч 10% Українців. Урядові відповіди в процесї мають бути в тій мові, в якій внесено скаргу або просьбу. Про мову в устній розправі рішає мова оскарженого. В округах, маючих 10% Українців, мусить працювати відповідна скількість урядників, знаючих по українськи.

Щодо нїмецької мови то проєкт говорить, що її права у вніщній службі є ненарушені.

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовженє зі сторони 1-шої).

В розмові з представниками преси заявила Панкгурст, що вона тому прибула до Росії, щоби представити мужам і жінкам нової републики становище анґлійської демократії супроти війни.

Вона має намір промовляти впрост до народа на уличних зборах. Панкгурст відвідає в найблизших днях жінку Керенського.

НА МОРИ:

В останнім тижни Анґлія втратила 32 кораблї.

ЛОНДОН, 20. червня. — **Анґлійська адміралїція доносить, що в протягу останного тижня впало жертвою підводних лодок і мін 27 анґлійських кораблів більше ніж 1.600 тон і 5 кораблів меньше ніж 1.600 тон; разом 32 кораблї.**

Від початку безоглядної бльокади нїмецької доси лише в двох тижнях число затоплених кораблів було більше ніж в останнім тижни.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

До Европи відійде найперше правильна армія, відтак мілїція.

ВАШІНҐТОН, 20. червня. — Американський ґенеральний штаб робить зусиля, щоби в як найкоротшім часї кинути на европейський терен війни значну силу війска.

Найперше відійде до Европи правильне війско. Орґанїзація правильної армії буде покінчена, скоро лише зголосить ся 70.000 рекрутів, зажаданих президентом Вілсоном.

Мобілїзація мілїції в цїлій Америцї буде переведена в протягу 45 днів. Покликанє мілїції подїлено на три побори: 15. липня, 25. липня і 5. серпня. Перші віддїли мілїції можуть відійти до Европи за який місяць. Перші дивізії мілїції, які будуть перевезені до Европи, будуть правдоподібно дивізії мілїції нюйорської й ілїнойської тому, що вони найдовше пробували на границї Мексика і є найбільше вправлені.

ЩЕ ПОВЕРХ 20 КОМІТЕТІВ НЕ ПРИСЛАЛИ РАХУНКІВ І ГРОШИЙ.

Отсим пригадуєть ся Хв. Комітетам, щоби старали ся як найскорше покінчити рахунки з уладженого у своїй місцевости „Українського Дня" і прислали точний звіт зі зібраних жертв на „Касовім звітї", який кождий Комітет одержав.

Чеки (дрефти, моніордери) треба виписувати так:

FEDERAL TRUST CO. OF NEWARK (FOR UKRAINIAN RELIEF FUND).

Касові звіти враз з чеками належить посилати на адресу:

REV. E. SYDORIAK, 42 VAN BUREN STREET, PASSAIC, N. J.

До касових звітів належить долучити також спис колєкторів і ними зібрані квоти.

МИРОВИЙ ПРОЄКТ ВІЛСОНА В СЬВІТЛІ ФІЛЬОСОФІЇ КАНТА.

(Надіслане стаття).

Заява президента Вілсона щодо будучого мира є доконаним ділом. Помисел ґеніяльний, будова артистична, зміст високо фільософічний. Тому не диво, що з громовим гомоном, з хижостию блискавки рознесла ся слава опікуна 100-міліонового народу по всій вселенній, піднесла вартість першого в сьвіті дипльомата о 50% вище, притягнула серце найменьшого брата, потрясла основами дотеперішних вузкозрячих виглядів на лучшу будучність, підбадьорила вірних союзників до дальшої боротьби та розжарила їх жадобу конечної пімсти над ворогом. Не оминила вона навіть невтральних держав; перевернула публичну опінію взагалі.

Придививши ся близше згаданій заяві, добачимо безперечно слідуючий товчок:

О скільки будучий мир, в обороні якого нарід сеї землї береть ся до оружа, має бути тривалим, він мусить бути збудований на тривких основах. Дотеперішна міждержавна рівновага в Европі построєна була на фальшивих фундаментах. Конечність зміни виходить хоч би з того, що нинїшна війна є вислїдом тої-ж ненатуральної рівноваги. Отже ніякий „дотеперішний стан" не помирить воюючих сторін і не причинить ся нїчим до вічного мира. З того слїдує, що одиноким виходом з нинїшної ситуації є приноровленє тої засади. Се одинока побіда; ніяка инша. До здїйсненя того ідеального стану мусять воюючі держави зречи ся заборчости. Затим забір територіяльний, як рівнож підбиванє народів під противні їм правительства, є виключені. Се в дальший мірі містить в собі свободу національностий, о скільки натурально внешний стан, щось в роді федерації, не найде свого місця.

Так би виглядала есенція теоритичної части мирового предложеня президента Вілсона.

На позір ся річ видаєсь чимсь новим, неожиданим, незвісним. І так воно дїйсно є, але лиш о стільки, о скільки дотеперішні проби перепровадженя подібних засад в житє оказали ся безовочними; як з другої сторони готові знов пійти в забутє, коли час не позволить на приноровленє їх до сучасних обставин. Иншим було би питанє, чи є вони нові. Правда, нічого нового під сонцем, але і так далеко не конечно йти, щоби доказати спільність заяви Вілсона зі старою на-пів забутою (як звичайно) ідеєю „вічного мира" найславнїйшого німецького фільософа Канта. Наука його становить граничний стовп в історії розвою людської мисли. Се чоловік, який перший погодив теорію з практикою, фільософ, який сотворив новий культ, „культ здорового розуму". Тойсамий мудрець-мислитель не забув і про найбільше дипльоматичне питанє, про „вічний мир". І що про нього каже сей Тевтон над Тевтонами?

Війна — каже Кант — се дуже сумна і пожалуваня гідна проява людського житя. Війна є мислима лише в конечних случаях, приміром в цїли оборони знасилуваних народів. Уживаючи однак того драстичного средства, воюючі повинні придержувати ся певної морали; бо в противнім случаю війна стане ся обосторонним знищенєм, а кінцем її може бути лише такий мир, який панує на кладовищи. При заключуваню мира повинні інтересовані сторони памятати, що мир, в якім містить ся насїнє будучої незгоди, не може називати ся миром. Такий мир був би лише перервою війни, тому лучше його не заключати. Се головно відносить ся до трактатів, або договорів, заключуваних між поодинокими державами. Дальше, ніяка територія ані нарід, більший чи меньший, не повинен бути під ніяким услівєм підчинений другому народови. Се означає стільки, що забивати індивідуальність одного народу на користь другого. Далї каже сей фільософ, що в цїли осягненя „вічного мира" всї народи повинні витворити щось в роді „мирової комісії". В той спосіб мир, побудований на згаданих основах, виключив би війну між поодинокими народами, а мирова комісія виключила би війну зовсім. Ідеал правительства Канта є дуже зближений до нинїшного устрою правительственного на принципах републиканських. Власть повинна істнувати, але її екзекутивна сила повинна бути висловом кождого горожанина. Отже і війна була би нїчим иншим, як обявом суспільної конечности. Устрій поодиноких держав, з огляду на взаїмні відносини, оснований, після Канта, прямо на чистих інтернаціональних принципах. Всяка людина може бути горожанином всякої держави. Виходить се з тої конечности, що народи не можуть жити у відокремленю, самі для себе. Вони у виміні своїх взаїмних потреб стають ся ближними, рівними. Поміж ними повинна істнувати сусїдська любов. Вкінци, каже мислитель, не може не бути в тих засадах виїмків, але коли людськість стремить до ідеалу „вічного мира", то мусить завсїди руководити ся тими девізами.

З наведених речень з фільософії Канта бачимо, як сей чоловік умів ґеніяльно скомбінувати розум з чувством. Не може ніхто сказати, що він кермував ся якимось панґерманїзмом, шовінїзмом, або подібного рода примхами. Його думка обнимає всї народи; на його серци лежить добро загальне. Він був ворогом істнуючого порядку, бо видів у нїм причини всякого зла, і те власне спонукало його до сотвореня того ідеального вічного братерства в людськім роді.

Як бачимо, президент Вілсон нічого більше не зробив, як тільки повторив слова великого німецького мислителя. І хто вкінци міг би більше зробити? Він в своїй заяві щодо цїлий теперішної позиції американського народу супроти европейської війни нічим тої ідеї не розширив. Порівнанє ясне і більше поясненя не вимагає.

При тїй однак нагоді одна річ насуваєть ся під увагу, а саме: котрі власне народи, згляднo їх опікуни, найбільше потерпіли би на случай переведеня в дїйсність висловлених президентом засад? Де подїлась би Індія анґлійська? Куда встромити Австралію? Де подїти Канаду? Що зробити з Філїпінами? Здасть ся, що той нарід, против котрого згадана заява була головно звернена, найменьше потерпів би. Що-ж знова тичить ся нас, Українців, то ми докладно порозуміли, як великою є ідея згаданого мудрця, а яку так радо приняв наш президент. Кождий з нас бачить, що в нїй містить ся, узглядюючи наші національні бажаня, яким так горячо наш Великий Президент хоче прийти в поміч.

М. Д.

В РІДНІМ КРАЮ.

Летять звуки на схід сонця,
Там, де я родив ся;
Грають сумні мельодії,
Аж сьвіт засмутив ся.

Виграваають в день і в ночи;
Три роки минає;
Край веселий і цвитучий
В крови потопає.

Вже й не плачуть бідні вдови,
Сльоз більше не мають;
Нещаснії сиротята
Марно загибають.

Наші мами рідненькі
По сьвіті блукають;
Сивий волос в лютім горю
Лице прикриває.

За се ворон веселить ся,
Що поживу має;
Вірним синам України
Очи випиває.

Михайло Хомяк.

Ню Йорк, Н. Й., 25. мая 1917.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. „Подільська Січ", відділ 8 У. Н. Союза, подає до відома, що мітинґ відбудеть ся в неділю, 24. червня в гали Пухальского під числом 49 Джеферсон стр. Кождий член має на той мітинґ явити ся точно о 2-гій годинї пополудни. Будуть важні справи до полагодженя. Нових членів будеть ся приймати до Товариства без вступного, а до У. Н. Союза за половину вступного. — Н. Попадюк, предс.; Н. Чолій, кас.; Я. Салій, секр.

ЧИ ВИ Є ПЕРЕДПЛАТНИКОМ „СВОБОДИ"?

КОЛИ ЩЕ СЕЇ ЧАСОПИСИ НЕ ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ, ТО ЗАЧНІТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ ЇЇ СЕЙЧАС.

„СВОБОДА" є найбільшою зі всїх українських часописий в новім і старім краю.

„СВОБОДА" виходить три рази тижнево — у второк, четвер і суботу.

„СВОБОДА" подає цікаві новини американські і краєві, популярно-наукові розвідки, оповіданя і фейлєтони.

„СВОБОДА" також подає найдокладнїйші відомости з поля війни і з нашого рідного села та повіту.

ПЕРЕДПЛАТА ВИНОСИТЬ:

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ:

НА ЦІЛИЙ РІК	$2.50
НА ПІВ РОКУ	$1.25
НА ЧОТИРИ МІСЯЦІ	$1.00

ПОЗА ГРАНИЦІ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ:

НА ЦІЛИЙ РІК	$3.25
НА ПІВ РОКУ	$1.75
НА ЧВЕРТЬ РОКУ	$1.00

Звертаємо увагу, що на кредит нікому не висилає ся часописи.

Гроші належить висилати враз з замовленєм на почтовий або експресовий моні-ордер або в реджістрованім листі на адресу:

„SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Важне для реґістрованих.

Ґенерал Кравдер видав для мущин, реґістрованих до військової служби, слідуюче оповіщене:

Реґістрованим особам, які по реґістрованю змінили мешкане або місце побуту, звертаєть ся увагу, що вони самі мусять довідати ся, чи вони є покликані до військової служби чи ні. Тому їх обовязком є порозуміти ся зі своїми приятелями, кревними або працьодавцями, щоби їх, на случай вильосуваня їх імен, сейчас про те повідомили.

Особи, котрих імена не будуть витягнені при першім або другім вильосованю, робить ся уважними, що вони можуть бути вильосувані пізнійше.

Також звертаєть ся увагу, що правительство не буде платити ніяких коштів подорожи, понесених перед вступленєм до військової служби.

Вкінци треба памятати, що увільнене від військової служби може бути двояке: тривале або услівне. Особа, звільнена услівно, може ще бути покликана.

Тиждень добровольців.

Президент Вілсон видав проклямацію, назначуючи тиждень 23—30. червня б. р. „тижнем рекрутованя" (добровольців).

Я — говорить президент у проклямації — взиваю всіх горожан у віці від 18 до 40 літ життя, здорових, не маючих родини, не занятих в воєнних підприємствах, записувати ся до армії протягом того тижня. За тиждень до армії повинно вступити 70.000 мущин.

Сенатор Томпсон не хоче реґіструвати ся.

Сенатор нюйорського стейту, Джордж П. Томпсон, з округа Наєґара-Орлієнс, відмовив ся підписати конскрипційно-військову декляграцію. Сейсамий сенатор противив ся конскрипційному законови, коли його ухвалювано в Олбани, Н. Й. Він відповів на всі питаня, які є зазначені на реґістраційний декляграції, але відмовив ся підписати своє імя. Справу передано до полагодженя конскрипційному директорови.

Демонстрація суфражисток перед Білим Домом.

Саме тоді, як до Білого Дому прибула російська диплёматична комісія, де мало відбути ся приняте у президента Вілсона, склала ся характеристична подія, яка мало що не потягнула за собою серіозних наслідків. Суфражистки розвинули перед Білим Домом прапор, на якім виднїла слідуюча напись:

Президент Вілсон і Еліґу Гут (голова американської диплёматичної комісії в Росії) обманюють Росію. Вони кажуть: „У нас демократія. Поможіть нам для торжества демократії виграти війну".

Ми, американські женщини, заявляємо вам, що в нашім краю нема демократії. Двайцять міліонів женщин не мають права голосованя, а президент Вілсон є головним противником таких прав.

Поможіть освободити наш нарід. Скажіть нашому правительству, що воно повинно освободити свій нарід, аби мати право називати Росію своєю союзницею.

Згодом згромадила ся біля того жіночого прапора товпа, яка кинула ся на женщини і старала ся вирвати прапор. Але суфражистки не уступили зі свого місця. Коли товпа розійшла ся, в руках відважних суфражисток остав ся лише держак від прапора.

Українська преса в Росії терпить матеріяльні недостачі.

Як доносить „Робітник", з Києва наспіла телеґрама від „Робітничої Ґазети", підписана Володимиром Винниченком і Ів. Куликом, такого змісту:

Не можливо істнувати. Присилайте негайно поміч.

Клівлендський революційний комітет вислав для часописи на руки Винниченка 400 рублїв.

За пять місяців в Ню Йорку пропало 800 дівчат.

Майже 800 дівчат пропало з нюйорських домів від 1. січня до 20. червня б. р. В маю пропало 115 дівчат. Всякі слухи про ті дівчата загинули.

Фонд Рути Круґер.

Генри Круґер, батько замордованої Італїйцем дівчини Рути в Ню Йорку, дарував 1.000 долярів на фонд, який маєть ся звати: „Фонд Рути Круґер". Сей фонд має бути обернений на поборюване торговців живим товаром. Круґер хотів спершу дати ті гроші адвокатці Гюмістон, котра віднайшла закопане в пивници тіло його дочки, але др. Гюмістон відмовила ся приняти сю грошеву винагороду.

Батько замордованої дівчини жадає уступленя комісара нюйорської поліції.

Генри Круґер, батько нещасної дівчини, яку замордовано в Ню Йорку, написав отвертий лист до майора Мітчеля, жадаючи відставки поліційного комісара Вудса. Круґер заявляє, що такий крок і повна реорґанізація нюйорської поліції є конечна для охорони горожан Ню Йорку. Комісар Вудс ще перед оголошенєм того листа поробив строгі зарядженя. Богато урядників суспендував, а много переніс на инші місця.

Капітали Николая Романова в Америці.

Американський журналїст Дюкан, який перебуває тепер у Петроґраді, поінформував тамошну пресу, що він знає з достовірних жерел, в яких компаніях Николай Романов, бувший цар Росії, має акції:

В зелїзничій компанії „Пенсильванія"	$50.000.000
В компанії нюйорських собвеїв	10,000.000
В зелїзничій компанії „Балтімор-Огайо"	5,000.000
В зелїзничій компанії „Ню Йорк-Сентрал"	5,000.000

Акції в сих компаніях закупив на припоручене царя бувший російський амбасадор Бахметев.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Поворот галицьких виселенців.

Дня 25. цьвітня в Києві відбуло ся засїдане комісії земського союза в справі повороту галицьких виселенців в рідні сторони. В нарадах взяв участь новоназначений комісар Галичини і Буковини, Дорошенко.

Представник жидівського „Комітету жертвам війни" заявив, що більша часть виселенців не має куди вертати, бо їх доми і господарства знищені цілком, а в оставших домах нема дахів, дверий ані вікон.

Вияснило ся, що число галицьких виселенців, розсїяних по Росії, виносять 25.000 осіб, з чого є понад 22.000 Українців, а прочі Жиди і Поляки. Ухвалено зорґанізувати поміч для виселенців. Вибрано комісію, яка має провірити пекучі потреби виселенців, заняти ся їх поворотом і постарати ся для них о мешканя.

Барон де Нольде заступником секретаря для заграничних справ Росії.

Барон де Нольде, автор наукової розвідки „L'Ukraine sous le protectorat russe" („Україна під протекторатом Росії", видана по французьки) зістав іменований заступником секретаря для заграничх справ.

Барон де Нольде є оженений з Українкою.

Радить не нищити памятників Катерини II.

Український посол до державної думи, А. М. Александрів, з Катеринославщини, від себе і в імени артиста А. Н. Бенуа і предсїдателя окремого комітету штук, Максима Горкого, звернув ся телеґрафічно до катеринославської ради робітничих і жовнірських делеґатів з просьбою, щоби рада не переводила в жите своєї постанови переляти памятник Катерини II. на воєнні знаряди, бо сей памятник, разом з памятником в Одесї, має велику артистичну вартість і їх повинно переховувати ся в музею.

НОВИНКИ.

Свобода віри в Росії.

Міністерство внутрішних справ Росії виготовило законопроект про віроісповідні переходи. На основі сього проекту кожда особа має вільну руку вибирати собі віроісповідане або переходити з одного обряду на другий. Зміна обряду не потягає за собою ніяких переслїдувань ані шкідливих наслідків зі сторони правительства.

Новий закон про вибори до городських дум в Росії.

Тимчасове правительство санкціонувало новий проект про вибори до міських рад в Росії. На підставі нового закона радних (гласних) вибираєть ся: 1) на основі голосованя загального, рівного, тайного, безпосередного, без ріжниці пола, національности і віроісповіданя; 2) пасивне й активне право вибору має кожда 20-літна особа; 3) спис мешканя не вводить ся; 4) жовніри покористують ся виборчим правом там, де находить ся їх ґарнізон.

Установчі збори відбудуть ся в падолисті.

Міністер війни Керенський, будучи свого часу в Києві, заявив, що установчі збори відбудуть ся аж в падолисті, по укінченю пільних робіт. „Коли би установчі збори — говорив Керенський — скликано при кінци літа або на початку осени, то селяни не мали би можности взяти участь у виборах". Однак нема сумніву, що навіть коли селяни будуть репрезентовані в установчих зборах, вони не одержать від тих зборів більше як те, що до дня зборів будуть мати у своїх руках.

Литовський зїзд.

Дня 25. цьвітня б. р. в Мінску відбув ся окружний литовський зїзд, який ухвалив резолюцію про необхідність демократичної самоуправи для Литви, злученої на федеративних основах з иншими націями в Росії. Висказано довірє литовській національній раді. Ухвалено робити всякі приготованя до установчих зборів і зорґанізувати поміч для збігців. З приводу проголошеня Німеччиною независимости Литви зложено заяву, що лише литовський нарід повинен рішати про свою долю і форму правлїня.

Румуни в Бесарабії жадають автономії.

В Кишиневі зорґанізовано бесарабську національно-румунську партію, яка домагаєть ся автономії для румунського населеня в Бесарабії.

Бури жадають независимости.

Палата послів анґлїйських кольоній в полудневій Африці ухвалила 72 голосами проти 31 спинити републиканську пропаґанду, яка ширить ся в полудневій Африці. Сю ухвалу попирають селяни-націоналісти. Провідник націоналїстів, ґенерал Герцоґ в дискусії над сею справою заявив, що одиноким способом осягненя републики в полудневій Африці є рішуче і однозвучне жадане независимости від Анґлії.

Побіда женщин в Анґлії.

Жіноче право голосованя осягнуло велику побіду в Анґлії, дїставши в палаті послів 330 голосів проти 111.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. Я., Ст. Луіс, Мо. — „Плач Неньки України" дуже нещасливий, і тому повандрував до коша.

ДОПИСИ.

З PORTLAND, OREGON.

Перед і по „Українськім Дни".

Мені здаєть ся, що ані одна українська громада в Америці не мала стільки клопоту з „Українським Днем", як ми тут у Портленд, Ореґон.

Вибраний комітет з товариства ім. Івана Франка в справі „Українського Дня" працював щосил, аби хоч щонебудь помогти нашим братям у старім краю. Дня 16. цьвітня згаданий комітет удав ся до майора міста просити о позволенє збирати жертви по улицях міста. Майор казав прийти на другий раз.

Коли комітет прийшов другий раз, то майор відповів, що не знає історії того народу і віділслав комітет до канцелярії торговельного товариства, бо, каже, тепер війна, то я не хочу позволити нікому збирати жадної помочи, а особливо для того народу, що належить до ворожих нам держав. А що ви належите до Австрії, то дозволу на збиранє жертв не дістанете.

Тоді комітет пійшов до польського сьвященика і просив о пораду, що маємо з тим далі робити. Польський сьвященик пійшов до майора сам, представив йому наш нарід і сказав, що тутешні Українці належать до його парохії. Майор обіцяв польському сьвященикови взяти ту справу під голосованє, а він сам є за тим.

Дня 26. цьвітня майор оголосив у часописях, що „Український День" має відбути ся 12. мая. Отже комітет поробив заходи, щоби дістати як найбільше дівчат. А що українських дівчат тут нема, то ми попросили католицькі парохії: анґлійську, німецьку і польську і сьвящеників та чеських соколів, аби нам допомогли в „Українськім Дни", бо нас тут є мало, а переважно самі мущини.

Дотичні люди приобіцяли нам свою поміч, а ми тішили ся, що наша справа має несогірші вигляди. Аж тут нараз тратимо „Український День". Ото 6. мая оголошено в ґазеті „Ореґон Джорнал", що день 12. мая є „День Материй" і около 500 дівчат будуть продавати цьвіти по улицях міста. Польський ксьондз каже до нас: „Що вони знов роблять? Я ще раз пійду до них!"

Тимчасом редактор німецької ґазети („Ореґон Дайтше Цайтунґ") пійшов у нашій справі до майора і до державних прокураторів і запитав ся їх, яку вони мають опінію про „Український День". Він їм сказав, що около 5 міліонів Українців, замешкуючих Галичину і Буковину, знаходять ся в крайній нужді. „Адже — говорив редактор — президент Вілсон видав дня 2. марта проклямацію, що день 21. цьвітня є „Українським Днем", а ви тут у Портленд не позволяєте на збиранє жертв". На те вони йому дали відповідь, що не знають, де той нарід жиє. Редактор сказав: „Як не вірите, то переконайте ся!"

На другий день заступник прокуратора федерального дистрикту (п. Бекман) вислав у тій справі телеґраму до Вашінґтону, а 10. мая прийшла відтам відповідь, що Українцям позволено збирати жертви на голодних, бо з Австрією нема жадної війни, тільки зірвано з нею диплйоматичні зносини.

Тогосамого дня дві місцеві ґазети („Ореґон Морнінґ" і „Ореґон Джорнал") оголосили, що Українці дістали дозвіл збирати жертви для своїх потерпівших з приводу війни земляків на день 26. мая, але під тим услівєм, коли до того часу Злучені Держави не виповідять війни Австрії, і навідворот. На случай виповідженя війни одною із згаданих держав ми „Українського Дня" не маємо. Таксамо майор сказав польському ксьондзови, а в пару днів пізнійше видав дозвіл на руки польського ксьондза.

Погадав я собі: „Вже третий раз нам позволяють, але хто знає, що тим разом може стати ся"... Предсідатель нашого комітету, М. Ферлей, відїхав до Канади, а ми (Г. Пелех, С. Богачик, Й. Антінчик, пані Антінчик і М. Гошовський) працювали далі. Хто мав які знайомі дівчата, то просив їх, аби нам помогли в нашій праци.

Прийшов день 26. мая. Головну свою кватиру ми дістали у „Спалдінґ білдінґ", на просьбу Семена Богачика. Від шестої години рано С. Богачик уже був в головній кватирі і ожидав, коли хто прийде з чужих, бо своїх не маємо, окрім пані А. Антінчикової і О. Гошовської. Вже 10-та година, а тут нікого нема! Аж слези стали в очах С. Богачика і він пригадав собі слова Т. Шевченка: „Чужі та не свої". По 10-тій годині зачали сходити ся дівчата чеські, польські і пару анґлійських. День випав знаменито, але не так, як ми сподівали ся, бо як би ми були мали „Український День" у призначенім часі (21. цьвітня), то булибисьмо більше зібрали, а так зібрало ся заледви 228 долярів. Було досить розходу, а решту (210 долярів) віділслалисьмо до банку у Нюярку, на руки головного секретаря Української Ради, о. Сидоряка.

Найбільша подяка за всі труди в тій справі належить ся Г. Пелехови, С. Богачикови, А. Антінчикови, пані А. Антінчиковій і М. Гошовському. Велику прислугу зробили нам Чехи, котрі дуже радо старали ся нам помогти. Тільки одні Німці відкинули наші просьби і не помогли нам нічого.

Всім жертводавцям і всім тим, котрі в якийнебудь спосіб причинили ся до „Українського Дня" і нам допомогли, складаємо на сім місци щире й сердечне спасибі!

Комітет.

З DETROIT, MICH.

Ще про „Український День".

Вже попередно в дорогій нам часописи „Свободі" писало ся про „Український День" у Дітройт, але я ще хочу дещо сказати про сю справу.

Автор попередної дописи сказав, що комітет „Українського Дня", який складав ся з інтернаціоналістів-федераційників, не діставши позволеня на „Український День", випросив позволенє для пятьох колекторів збирати гроші по домах через цілий місяць. Ходили сі колектори по українських домах та дерли людям очи. Кілько вони гроший назбирали, то ще ніхто не знає, але знаємо, що один соціяліст-поступовець, „товариш" М. Н. із заліщицького повіту, виходив $14 за місяць, а при справозданю зажадав $75 місячної платні — і йому заплачено.

Розумієть ся, що така поведінка „добродія" М. Н. не дуже подобала ся навіть його товаришам, а тимбільше правдивим Українцям, котрим він дер очи, просячи в них лепту на вдови і сироти.

Я не накидаю ся на М. Н. особисто, але уважаю, що вже крайний час викинути зпоміж себе всяку гниль, таку як „товариш" М. Н., котра паралїжує усякий поступовий рух між українським громадянством. Дволичний чоловік не повинен мати місця в нашій громаді. Такі дволичники як М. Н., що нині в соціялістичній партії, завтра знов у Федерації, а до парохії приходять тільки на шпигунство, повинні дістати доброго копняка від чесних людий, бо до народної роботи треба чистих рук, а у вас, „товаришу" Н., руки вже обагряні людською працею. Щойно минув рік, як за вами пошукували люди з Мінеаполіс, котрих ви там пообкрадали (се оголошене було в „Свободі"), а нині ви не боїли ся Бога взяти 75 долярів, які чесні люди зложили на вдови і сироти, котрі тисячами гинуть з голоду. Встид і ганьба такому виродкови від усього українського народу! Українська громада повинна гнати на сто вітрів усякого рода Н—ів, котрі збирають гроші на вдови і сироти, а потім набивають сирітськими грішми свої бездонні кишені.

Ми домагаємо ся від комітету „Українського Дня" чистого справозданя: кілько гроший зібрано і де їх вислано. Ми чуємо, що зібрані гроші хочуть вислати до Федерації, а колектори, як ходили по домах, казали, що гроші будуть вислані до Української Ради. Тут жадаємо вияснення!

Один з многих.

З CARTERET, N. J.

Театральне представленє.

В неділю, 10. червня, я загостив припадково до Картерет, де мав нагоду зацікавити ся духовим житєм наших людий.

Вечером згаданого дня я попав до „театру", де аматори мали відограти штуку „Арендар в клопоті". Людий прибуло чимало, майже повна заля.

В першій дії явили ся на сцені аматори, котрі відразу заманіфестували ся як справдішні артисти.

Характеризація осіб, завдяки пані Зволинській, котра приложила чимало труду, була зовсім відповідна. Особи, котрих натуральні черти покрили ся в старечих і молодечих рисах, годі було розпізнати.

П. Г. Волянський своїми рухами, постатю і вдачею правдивого господаря очарував публику. П. Проскура (в ролі жінки попередного) і п. Кузьмінська (в ролі їх доньки Зосі) дуже всім подобали ся, бо поводили ся на сцені як слід. П. Іванців (в ролі Леся, нареченого Зосі) яко сельський парубок вивязав ся зі своєї задачі зовсім поправно. Ролю Швіндлевського відограв п. Курилко без замітy, бо його постать і панськошляхотська врода були до тої ролі відповідні. Два жиди (п. Коза і п. Пливак) грали свої ролі дуже добре, бо своїми рухами пригадували зовсім [illegible] справдішних старокрасних жидків, котрі є посередниками в житю нашого народу.

„Кумедія", котру автор написав нібы з американського житя, не має цїли. Лїпше було протягнути ту нитку з житя сучасного тут в Америці, де наших людий обдирають більше ніж у старім краю. Ми тут зістали ся позаду не тільки в торговли, але і в промислі, бо всі наші гроші і труд ідуть тут у жидівські руки в більшій мірі, ніж се мало місце в краю. Се моя замітка для автора сеї штуки.

Мушу подякувати в імени нашого загалу п. Миронови Сокільському, котрий не жалує свого труду на народній ниві. Він старасть ся тут, в маленькім, відірванім від сьвіта кутику, вкинути іскру просьвіти, щоби вона горіла в души і в серцях нашого народу. П. Сокільський, яко бувший артист Українського Театру в старім краю, уміє і тут в Америці дати душевний корм для наших земляків. Помагає йому у тім місцевий парох, о. Чаплинський. Я бажаю від щирого серця, аби вони дальше працювали і не тратили надії, бо добре зерно видасть добрий плід.

Незабаром тутешні Українці отворять двері великої української салі, де будуть відгравати ся всякі представленя і народні вистави. Сподіваю ся, що тоді ще більше доброго почуємо про Українців у Картерет.

Гість.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ" І ПРИЄДНУЙТЕ ЇЙ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТ., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

ШЕКСПІР В ПОВІСТКАХ.

З російського перекладу М. В. КАРНЄЄВА.

—o—

ВСТУП.

Вілиям Шекспір був найславнійший англійський поет драматичний. Він родив ся в р. 1564, а умер в р. 1616 в Стратфорді.

Про його молодече житє нема певних вістий, а більше самі здогади. Високих шкіл він не кінчив, але учив ся в так званій Латиньскій школи публичній, де побирали науку безплатно всі міщанські сини Стратфорду. Кажуть, що він відтак був якийсь час писарем у одного адвоката. В своїм 19. році житя оженив ся з сиротою — богачкою, але о 8 літ від себе старшою, що мала свою посїлість біля Стратфорду. Около р. 1585 лишив він свою родину, а перенїс ся до Лондону, де вступив до театру, бо бажав стати актором. В тім часї доповняє він своє образованє численною лєктурою, а притім розпочинає свою літературну дїяльність, і то зразу на поли епічно-ліричної поезії (р. 1593). Своєю запопадливою працею в театрі доробив ся скоро чимало гроша, за що в р. 1597 купив у Стратфорді одну з найбільших камениць, а відтак і деякі посїлости також, бо сюди приїздив він частїйше, щоб відвідати свою рідню.

Вже за свого житя, бо в р. 1598, уходив він за найлучшого писателя драматичних творів, а також пісень-сонетів в англійській літературі, хоч тії зразу були лише в рукописних збірках, бо доперва р. 1609 появили ся на сьвіт друкованї.

Однак на тім поли не довело ся йому довго попрацювати, бо в р. 1616 заскочила його майже ненадійно смерть. Його поховано в Стратфорді, а 7 літ опісля зложено біля нього і домовину його жінки.

Твори Шекспіра мали величезний вплив на всіх європейських писателів, отже і на слявянських, а також і на нашого поета Тараса Шевченка. — Найважнійша прикмета, котрою вони відріжнювали ся від праць прочих писателів, була ось-та незвичайна повість: Шекспір, яко найбільший знавець людського серця, використав всі хвилї свого житя і змалював нам людий — природних, дїйсних, змальовав характери земського сьвіта, котрі являють найріжнороднїйшими, але реальними пристрастями, що доводять людину нераз до найкрайнїйших дїл. Ті пристрасти отже стають в його драмах тою головною силою, що посуває дїю (акцію) наперед і спонукує розвязанє подїї, а тимсамим доводить поодиноких героїв до мети або упадку. Тим то показав Шекспір, що кождий чоловік є ковалем свого щастя, своєї долї або недолї.

Видно вироблену Шекспір до своїх трагедій (драматичних творів) народний сьвітогляд, се є, у нього стрічаємо народні повіря в духи, мару покійників, ворожбу, символику (значінє ростин і цьвітів в людськім житю), звичаї родинних обрядів і т. д.

Всї його трагедії є переповнені глубокими поучаючими висказами, що мають таке загальне значінє, як народні пословиці. З тих причин його твори не кождий може прочитати з повним зрозумінєм, тимбільше, що вони містять в собі богато історичного матеріялу з дворського житя, котре Шекспір часто не зовсїм вірно історично представляє, звертаючи свою увагу найбільше на головного героя, або під чужими постатями описує свою власну душу.

Найкраснїйшою і найбільше поучаючою драмою є „Гамлєт", бо сам герой, в котрім чимало гадок є самого автора, виступає тут як найбільший фільозоф, а подїї в тій трагедії спонукують його розбирати найважнїйші і найтяжші питаня про ціль та вартість людського житя; Гамлєтова душа — се душа самого Шекспіра.

КОРОЛЬ ЛІР.

—o—

У короля британського Ліра було три доньки: Гонеріля, жінка альбанського герцога, Реґана, віддана за герцога корнвальського і Корделія, молода ще дівчина, котру хотїли посватати король французький і бурґундський герцоґ, згадані тоді дуже часто гостили у короля.

Король, вісімдесятьлітний старець, утомлений працею панованя, рішив усунути ся від всякої участи в державних справах, передати панованє в молоді руки, а самому готовити ся до смерти, котрої він повинен був очікувати в недалекім часї. В тій цїли скликав він свої доньки, бажаючи із власних їх уст знати, котра з них любить його більше від усіх, щоб роздїлити між них своє королївство в міру кождої любови.

Найстарша донька Гонеріля заявила, що любить батька більше, ніж можна се виразити словом, що він дорожший від зіниць очий її, що дорожший від житя і свободи, і наговорила богато ще подібного.

Король був дуже одушевлений тими висказами любови до нього, думаючи, що вони дійсно виходять із серця, і в порові батьківскої ніжности дав їй третину свого великого королївства. Відтак закликав він другу доньку, щоб довідати ся, що та скаже.

Реґана була одної засади зі старшою сестрою, і нічим не уступила їй у вираженях любови до батька; вона навіть еще більше наговорила від старшої сестри, уживаючи ще солодших слів.

Вкінци звернув ся він до наймолодшої доньки Корделії. Він думав, що і вона потїшить його так, як попередні сестри, і сподївав ся почути від неї ще солодші слова любови від тамтих, так як вона була його улюбленою дитиною і він усе оказував до неї більшу любов перед тамтими сестрами.

Але Корделію обурювало їх лицемірство. Вона знала, що серця їх не були рівні з устами і що підлесні їх вираженя мали на цїли видурити в старця-короля його власть і королївство, щоб могли панувати з мужами ще за його житя. Длятого вона відповіла коротко і просто, що любить батька так, як сього совість і довг вимагають, ні більше, ні меньше.

Почувши таке, король тим дуже образив ся і порадив донці застановитись над словами і поправити їх, щоб через те не потерпіти. Однак Корделія відповіла, що він її батько, він дав їй житє і вихованє, він любив її, і що вона відплачує ся за те все, як належить, любовю, покорою і віддаництом, але уста її притім не можуть сказати того, що оказали її сестри, і вона не може обіцяти не любити нікого більше в сьвіті крім батька. Нащо ж сестрам мужів, коли вони твердять, що не мають для нікого більше любови, тільки для батька? Коли прийдеть ся вийти їй заміж, то вона знає, що той, котрому віддасть руку, також буде потребувати половину її любови. Вона не може вийти заміж як сестри, під услівєм: любити тільки одного батька. Вираженями отже любови в коротких словах, але серденьку, не хотїла Корделія уважати сього корисною стороною для себе.

На такі її заявлене король дуже розсердив ся. У тім йому здавалось: він бачить гордість і брак чутя. У тім старечім віцї він був дивачний і палкий і не умів відріжнити правди від брехнї. Тож у тім гнїві третину свого королївства, котре думав він дати Корделії, розділив по половині між обі старші сестри, не лишивши Корделії нічого. Се зробив він в присутности цїлого двора, собі-ж лишив тільки королївський титул і дружину, складаючу ся із сотнї лицарів, з котрими мав жити по місяцеви у тої і другої доньки по черзї.

Таке нерозсудне поділенє королївства, зроблене під впливом гнїву короля, повинно було конче у всїх окружаючих викликати невдоволенє і здивованє. Впрочім ніхто з дворських вельмож не сьмів противорічити королеви в хвили його лютости.

Тільки один граф Кент рішив ся вставити ся за Корделією. Роздразнений Лір під карою смерти казав мовчати йому; але чесного Кента не так легко було стримати від сповненя того, що він уважав своєю повинностю. Він був завсїди вірний Лірови, поважав його яко короля, любив його як батька, був відданий йому, як своєму панови; житє уважав він для слави і оборони Ліра проти його-ж ворогів і нїколи не боявся умерти за нього.

Тепер же, коли Лір був очевидно ворогом для себе самого в лютости, вірний слуга його не ухилив ся від своєї постанови і відважно противив ся розпорядженю Ліра, для його-ж власної користи; справа видалась для нього нечесна тому, що Лір не вмів зрозуміти її.

(Дальше буде).